

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

PRIYA PARMAR

VANESSA
ȘI SORA EI

Traducere din engleză și note de
ANTOANETA RALIAN și
IRINA HOREA

HUMANITAS
fiction

Redactor: Andreea Răsuceanu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu
Prelucrări digitale: Dan Dulgheru

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

PRIYA PARMAR
VANESSA AND HER SISTER
Copyright © 2014 by Priya Parmar
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2017,
pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PARMAR, PRIYA
Vanessa și sora ei / Priya Parmar; trad. din engleză
și note de: Antoaneta Ralian, Irina Horea. – București:
Humanitas Fiction, 2017
ISBN 978-606-779-223-2
I. Ralian, Antoaneta (trad.; note)
II. Horea, Irina (trad.; note)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

Pentru Tina și Nicky,
care au făcut ca procesul creșterii
să fie unul amuzant,
și
pentru M. și T.
care ne-au dăruit luna de pe cer

În anul 1905, un grup de prieteni au început să se adune în salonul unei case londoneze situate în cartierul boem cunoscut sub numele de Bloomsbury. Sfidau convențiile timpului lor și clocoteau de idei noi legate de artă, literatură, dragoste și prietenie. Inovatori și îndărătnici, aveau să marcheze o cotitură în arta și literatura secolului XX. Au rămas în istorie sub numele de „Grupul Bloomsbury”.

LISTA PERSONAJELOR

(până în 1905)

FAMILIA STEPHEN

SIR LESLIE STEPHEN – critic literar, biograf; decedat în 1904

JULIA DUCKWORTH STEPHEN – cea de-a doua soție a sa, preocupată de opere de caritate; decedată în 1895

VANESSA STEPHEN – prima născută a soților Julia și Leslie Stephen, pictoriță

JULIAN THOBY STEPHEN (THOBY GOTUL) – cel de-al doilea copil al lor, licențiat în drept la Cambridge

VIRGINIA STEPHEN (CAPRA) – cel de-al treilea copil, scriitoare

ADRIAN STEPHEN – mezinul familiei, student la Cambridge

GEORGE DUCKWORTH – fiul Juliei din prima ei căsătorie cu Herbert Duckworth

LADY MARGARET DUCKWORTH – soția lui

GERALD DUCKWORTH – al doilea fiu din prima căsătorie a Juliei

STELLA DUCKWORTH – fica Juliei din prima căsătorie, decedată în 1897

PRIETENI

CLIVE BELL – licențiat la Cambridge, critic de artă

RUPERT BROOKE – licențiat la Cambridge, poet

VIOLET DICKINSON – prietenă a Virginiei și a familiei Stephen

E. MORGAN FORSTER (ALUNIȚĂ) – licențiat la Cambridge, romancier

ROGER FRY – licențiat la Cambridge, custode al Metropolitan Museum din New York City

HELEN FRY – soția lui

DUNCAN GRANT – vărul și iubitul lui Lytton Strachey, artist

SIR WALTER HEADLAM – prieten din copilărie al familiei Stephen, clasicist

JOHN MAYNARD KEYNES – student la Cambridge, economist

HENRY LAMB – pictor

WALTER LAMB – fratele său, licențiat la Cambridge, clasicist

DESMOND MACCARTHY – licențiat la Cambridge, jurnalist

LADY OTTOLINE MORRELL – personalitate mondenă, gazdă a saloanelor literare

IRENE NOEL – prietenă a Vanesei și a Virginiei, descendentă a lordului Byron

MARGERY SNOWDEN (SNOW) – prietenă a Vanesei de la Școala de Arte Slade, artistă

JAMES STRACHEY – fratele mai mic al lui Lytton, licențiat la Cambridge

LYTTON STRACHEY – licențiat la Cambridge, jurnalist

LEONARD WOOLF – licențiat la Cambridge, cadet în Serviciul Civil Colonial din Ceylon

Virginia Woolf
Asheham House
Rodmell
Sussex

2 decembrie 1912 – Asheham

Iubită Nessa,

Mi-a sosit într-o lădiță modestă, maronie. Tabloul tău e mai mic și mai aspru decât mă așteptam. Doamna Virginia Woolf pe un șezlong – ce titlu admirabil de direct! Fără acest titlu, nu cred că cineva și-ar fi dat seama că sunt eu, dat fiind golul feței, dar Leonard afirmă că a recunoscut pe dată linia umerilor.

Unde să atârn frumoasa ta pânză? Leonard e de părere s-o pun în holul de la etaj. Mă sfătuiеști tu săptămâna viitoare când vii aici? Știi cât îmi place să iei tu asemenea hotărâri. Vii încoace, nu-i așa?

Doamna Woolf a ta are un aer de un calm neștirbit. Așa mă vezi tu acum, draga mea? Femeia din tabloul tău pare împlinită, senină și iubită. Pot încă să mai fiu iubită? Sau am irosit și asta?

Nu, Nessa, nu se poate să fie așa. Ceea ce s-a petrecut nu ne poate despărți. E cu neputință. Într-o bună zi ai să mă iubești și ai să mă ierți. Într-o bună zi o vom lua de la început.

*Mereu a ta,
Virginia*

PARTEA ÎNTÂI

VANESSA STEPHEN

1905–1906

*„Scrisoarea ta a fost de-a dreptul
o binecuvântare.
Cea pe care ți-am trimis-o eu
a fost tare prostească.“*

(VANESSA STEPHEN CĂTRE MARGERY SNOWDEN,
13 AUGUST 1905)

PETRECEREA

*Joi, 23 februarie 1905 – Gordon Square 46,
Bloomsbury, Londra (dimineața devreme)*

Am ridicat marea fereastră în boarea trandafirie a dimineții din scuar și am luat o hotărâre.

Da, astăzi!

În seara de joi a săptămânii trecute am zăcut într-un colț ca un cartof putred, dar de joi seara am să vorbesc. O să-mi dau drumul la gură. Cândva demult, Virginia a decretat, așa cum obișnuiește Virginia să decreteze, că eu sunt pictorița și ea e scriitoarea. „Ție nu-ți plac cuvintele, Nessa“, așa mi-a spus, „cuvintele nu fac parte din cuibul creativității tale“. Sau poate că a spus *oeuvre*? Ori „orbită“? Soră-mea mă descrie întotdeauna în termeni domestici, zeflemitori. Și eu îi dau invariabil crezare. Deci nu sunt scriitoare, fug de cuvinte cum fuge un copil dintr-o pădure întunecoasă, lăsând-o pe sora mea cea arzătoare, cu limba ei ascuțită, să se desfete singură cu pădurea fermecată. Dar nu-i musai s-o ascuți întotdeauna pe Virginia.

O listă. Petrecerile încep cu o listă. Băcanul. Măcelarul. Brânzarul. Mi-aș dori ca Thoby să știe câți invitați se vor strânge în seara asta. I-am propus Sophiei să prepare doar sandviciuri. Mi-a răspuns că ar fi o barbarie și a refuzat categoric.

Nici Thoby, nici Adrian și nici Virginia nu s-ar preocupa vreodată de lucruri atât de banale ca sandviciurile, șervetele sau lingurițele de ceai. Mama era cea care se îngrijea de asemenea amănunte, sau Stella. Acum le-am luat eu locul. Acum eu sunt cea care discută cu Sloper. Sunt sigură că trebuie să comandăm

mai mult whisky pentru Thoby și vin pentru Adrian. Iar pentru musafiri? Domnul Bell bea whisky sau vin? Mi-l imaginez bând ori una, ori alta. Habar n-am ce bea Saxon, dar pentru Lytton avem cacao, iar în ce-l privește pe Desmond, sunt convinsă că o să dea pe gât orice o să i se pună în față și o să declare că-i băutura lui favorită. Virginia, desigur, nu o să bea nimic.

Mai târziu (8:30 a.m.)

Tăcerea grea a dimineții s-a rupt în două.

— Nessa!

Virginia țipând de jos.

— Nessa!

M-am făcut că n-o aud. Thoby o bătea la cap să ia micul dejun, iar Virginia, deși încântată de atenția pe care i-o acorda el, refuza. De regulă, Virginia *nu* ia niciodată micul dejun. Dar doctorul Savage ne-a spus săptămâna trecută că hrana are o importanță capitală și că trebuie să ne hrănim ca să evităm un nou dezastru. S-a îngrozit când a auzit de la Thoby că Virginia stă în camera de la mansardă. Ne-a sugerat să o mutăm la parter sau, dacă nu, să-i batem fereastra în cuie.

Hârșâieli de scaune mutate. Uși trântite. Evadarea. Pași abia perceptibili pe trepte și Virginia care dă buzna în camera mea, fără să bată la ușă, și se lasă pe fotoliul albastru scund.

— Ginia, ți-am cerut ca dimineața să-mi bați la ușă. *Numai* dimineața. La orice altă oră te poți comporta ca o sălbatică, așa cum ești tu, și poți da năvală în camera mea, i-am spus, fără să ridic privirea.

— Nessa! a strigat ea. Mă simt *oprimată!* Thoby mi-a vârat cu de-a sila păsatul pe gât. *Libre Virginia!*

Dimineața a început din nou cu mult tărațoi.

Mai târziu (după prânz)

Pausa care precedă actul doi. Adrian a sosit de la Cambridge și stă până luni, iar eu nu-l las să iasă din casă până nu-și golește

cutiile aduse din Hyde Park Gate. Au trecut șase luni de când ne-am mutat și cutiile lui zac *încă* în hol. Ne mișcăm în jurul lor ca în jurul unor piese de mobilier. Servitorii clatină dezaprobat din cap. Îl aud pe Thoby bocănind în căutarea binoclului de câmp, iar Virginia a plecat în vizită la Violet Dickinson, în Manchester Square. Violet, care e mai în vârstă decât ea, mai calmă, o fire de o agreabilă robustețe, o domolește. Și în felul ăsta avem și noi liniște.

E o zi care șchioapătă ca un câine cu trei picioare. Încă de dimineață, casa a fost străbătută de un flux de așteptări. Un flux care gonește grăbit pe scări, freamătă prin dormitoare, într-un soi de ceață nedefinită, răsturnându-ne ritmul obișnuit. Zilele de joi au devenit *importante*, ca o umflătură care conturează un nas, sau ca un gard care marchează un teren. Zilele de joi petrecute „acasă” de Thoby și prietenii lui de la Cambridge dau formă întregii săptămâni. Asta va fi cea de-a doua joi petrecută de Thoby acasă – de ce a ales tocmai ziua de joi, n-am idee. Spune că luna e o zi prea aglomerată și că miercurea e prea plată. Eu n-am nimic împotriva. George și Gerald încearcă mereu să ne târască pe mine și pe Virginia, în zilele de joi, la câte un dineu sau la o serată dansantă oribilă, ca să cunoaștem tineri eligibili din Belgravia sau Kensington. Frații noștri vitregi se jenează să aibă surori atât de evident nemăritate. George e mai puțin îngrijorat de Virginia – la douăzeci și trei de ani, mai treacă-meargă –, dar eu, la douăzeci și șase, reprezint un motiv clar de îngrijorare. În mod ciudat, eu nu sunt îngrijorată. Detest să fiu nevoită să port mănuși albe și găsesc că bărbații tineri sunt necopți și asudați. Și în seara asta urma să mergem cu George la o serată dansantă în Mayfair, dar m-am mulțumit să trimit o scrisoare de scuze.

Nu știi cum să luminez casa în seara asta. Cu lămpi de gaz, a căror lumină ne avantajează pe toți, sau cu noua lumină electrică, aspră, necruțătoare? Thoby, care e un modernist, vrea electricitate, dar lumina electrică ne face pe mine și pe Virginia să arătăm spălăcite și verzui la față, de parcă am fi mâncat pește stricat. Pictura mea zace pe șevalet într-un colț al salonului.

Să o strâng? Să o duc de aici? Și cărțile lui Thoby, tezele de examen ale lui Adrian și însemnările Virginiei? Și pachetele noastre de cărți de joc, să le strâng? Să pretind că noi, cei patru frați, nu locuim aici? Stella ar fi comandat meniurile. Tata ar fi primit musafirii în bibliotecă. Mama ar fi trimis invitații. Dar noi, cei patru, o să riscăm și o să vedem cine va veni. Săptămâna trecută, ultimul musafir a plecat la orele două și jumătate noaptea. Pe la miezul nopții i-am spus lui Sloper că se poate duce la culcare, prietenii lui Thoby o să se descurce singuri. Sloper a făcut o mutră îngrozită și mi-a ignorat recomandarea.

Zilele de joi petrecute de Thoby acasă îți dau senzația aceea de lejeritate și de imprevizibil, ca o pălărie aruncată sus în văzduh. Toamna trecută, când ne-am mutat, nu la o adresă selectă de pe lângă Round Pont din Kensington, nici pe o stradă laterală, cochetă, din Chelsea, ci în cartierul cândva elegant și în prezent sordid al scuarurilor georgiene din Bloomsbury, nu mi-am dat seama că făcusem o mișcare șocantă. Prietenii mamei și ai tatei, animați toți de un simț de responsabilitate față de noi, au încercat să ne facă să renunțăm la cartierul acela boem; firește, și George, și Gerald au avut obiecții, dar noi am hotărât să-i ignorăm. Pentru că am dat aici peste o frumusețe robustă, cu totul aparte. Aceste scuaruri din Bloomsbury care, în felul lor, nu mai sunt elegante, nu mai sunt șic, păstrează totuși o grație sfidătoare. O structură osoasă reușită nu poate fi negată.

Și ce dacă lumea e șocată că nu avem perdele și constituim o societate mixtă și invităm musafiri care nu știu când trebuie să plece? Aici locuim *numai noi* și suntem liberi să facem ce avem chef.

Doar noi patru.

Există o frumoasă simetrie în cifra patru.

Mijlocul după-amiezii

Mă găseam în camera mea și lucram la portretul Virginiei, când a venit Sloper să mă anunțe că se aduseseră vinul, șase

lădițe cu șampanie și opt sticle de whisky. Era îngrijorat pentru că nu făcusem încă niciodată o comandă de asemenea proporții.

— Și la ce oră vor sosi prietenii domnului Thoby? m-a întrebat pe un ton grav.

Într-adevăr, la ce oră?

— Am terminat! a strigat Adrian din hol. Despachetase cutiile. Nessa, am terminat!

Adrian încă simte nevoia să fie mângâiat pe creștet și să i se spună bravo, așa cum proceda mereu mama, chiar dacă au trecut zece ani de la moartea ei. Pentru el, nimic nu e real până nu e consfințit de cineva.

— Minunat! i-am strigat de sus.

Sloper a tresărit și a coborât scara. Când trăia tata, nimeni nu striga în casă.

— Nessa, mi s-a adresat Thoby, dând buzna în camera mea. Ai să te superi tare? Din nou, tu și Ginia o să fiți singurele fete. Lytton avea de gând s-o aducă pe sora lui, dar ...

— Pe Marjorie? I-am întrerupt eu.

— Cred că pe Dorothy. Mereu le confund pe fetele Strachey.

— Dorothy e pictorița, sau profesoara universitară? am întrebat desprinzând pânza de pe șevalet și privind-o în lumină. Încă nu era finisată.

— Pictorița, dar n-are importanță, din moment ce nu vine. Am fi invitat-o pe Violet, dar cu aerele ei de patriciană, pare unori înțepată.

— Violet e aristocrată, dar nu-i înțepată. Ți se pare ție așa, pentru că e foarte înaltă și necăsătorită. E o excentrică. Stella spune despre ea că poartă un costum sport când merge pe bicicletă.

Thoby a rămas indiferent la costumul sport și s-a apropiat de mine ca să studieze portretul.

— Umerii nu sunt puțin ...

— Nefirești? Da, i-am răspuns repezit.

— Dar unghiul capului e reușit, m-a consolat el. Nu-i vorba că n-am dori să invităm și fete, înțelegi... Dar voi două locuiți aici, așa încât...

A înălțat din umeri, ca și cum comentariul lui se justifica de la sine.

— Nu te frământa. E mult prea târziu ca s-o inviți pe Violet. Și Sophie e într-o dispoziție neagră și n-ar accepta să mai pre-pare sandviciuri în plus.

Târziu (trei noaptea)

Fuseseră invitați la ora nouă, dar Thoby ne-a avertizat să nu-i așteptăm pe majoritatea decât după unsprezece; totuși, câțiva, și nu puțini, au sosit mai devreme. Lytton Strachey și James, fratele lui mai mic, au descins direct de la Cambridge, domnul Clive Bell, Harry Norton și Walter Lamb au intrat tropăind în salon. Toți trei fuseseră la operă și plecaseră împreună în pauza de după primul act.

— *Andrea Chénier*. Giordano¹. Adevărat dezastru, a comentat Lytton în chip de scuză.

I-a înmânat lui Sloper pălăria și s-a trântit în fotoliul de răchită de lângă fereastră.

— Ați șters-o? a întrebat Thoby, în timp ce eu îi turnam lui Lytton ceașca lui de cacao.

Harry Norton și Walter Lamb se retrăseseră în celălalt capăt al salonului și inspectau rafturile cu cărți.

— Da, a completat James, punând stăpânire pe al doilea fotoliu de răchită. Lytton a stăruit să plecăm...

— *Trebuie* să plecăm. Totul era invadat de clișee respingătoare. Mulgătoare de lapte; păstorițe. Și pe scenă trona o oaie uriașă, dolofană, din carton. N-au nici o limită, a urmat Lytton, rotindu-și ochii în cap.

— Oaia era lucrul cel mai bun din întregul spectacol, a intervenit Harry, instalându-se pe canapea. Cântatul, vocile erau cu adevărat îngrozitoare.

— Saxon a văzut spectacolul vineri și mi-a povestit că actul patru a fost splendid, i-a contrazis domnul Bell, întinzând mâna după băutura.

1. Compozitorul Umberto Giordano (1867–1948).

Whisky – să nu uit săptămâna viitoare!

— Saxon are mai multă răbdare decât Strachey, a observat Thoby.

La nouă fix a apărut și Saxon în persoană. El nu întârzie niciodată.

— Eu... hm... m-am întâlnit afară, hm... cu fratele tău, i-a spus Saxon încet lui Thoby.

Când e în societate, Saxon preferă să se adreseze unei singure persoane.

Am schimbat o privire cu Thoby. Deci venise George. De la serata dansantă din Mayfair. Probabil era iritat că refuzasem în ultimul moment și venise acum să-mi țină o predică. Thoby s-a îndreptat prompt spre ușă, sperând să-l intercepteze, dar a ratat momentul și iată-l pe George intrând în cameră. Nervos și vizibil incapabil să-și mascheze dezaprobarea, a scrutat scena dintr-o privire. Eu singură cu șase bărbați, la ora asta din noapte. Brusc, eram judecați după vechile reguli, cele din Kensington și Belgravia. Am simțit un fir subțire de indispoziție străbătând încăperea, prefăcând-o într-o sârmă întinsă, încordată.

— George, i s-a adresat Thoby pe un ton împăciuitor, vino să ți-i prezint pe câțiva dintre prietenii mei.

L-a condus pe George cu încetineală de jur împrejurul camerei, făcând prezentările formale. Lytton nu s-a ridicat din fotoliu, dar i-a oferit mâna cu un gest măreț de contesă rusoaică. Obrajii lui George s-au înroșit în fața insultei.

— Thoby, i s-a adresat George pe o voce groasă, repezită, n-ar fi cazul ca doamnele să se retragă?

— Doamnele? a întrebat Thoby privind în jur. Nu-i decât Nessa. Virginia nu a coborât.

— Vrei să spui că *nu* ai invitat la cină alte doamne? a protestat George ridicând tonul.

— Nici unul dintre noi nu a fost invitat la cină, a intervenit Lytton, turnând gaz peste foc. Am picat cu toții, claie peste grămadă, după cină. Sunt convins că urmează să mai apară și alții, dar nu știu dacă vor fi și doamne printre ei.